

УДК 327+303.732.4

ІНТЕРРЕГІОНАЛІЗМ КРІЗЬ ПРИЗМУ СУЧАСНИХ ГЕОПОЛІТИЧНИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ

Стародуб-Підберезна Т.С.

кандидат політичних наук, старший науковий співробітник

Київська гуманітарна академія, Україна, м. Київ

На підставі аналізу існуючих у світовій науковій думці теоретико-методологічних підходів до вивчення природи феномену інтеррегіоналізму стверджується, що інтеррегіоналізм є своєрідною відповіддю на процеси глобалізації та регіоналізації. Доведено, що ступінь взаємозалежності та геополітичного/геоекономічного впливу, який здійснюють міжнародні ареали, на світову політику обумовлює розвиток інтеррегіонального співробітництва або інтерпросторової конфронтації. Від рівня згоди між акторами інтеррегіональних схем взаємодій, позитивної просторової динаміки залежить ефективність багаторівневої системи глобального управління інтеррегіональними/регіональними проектами.

Ключові слова: інтеррегіоналізм, конкуруючий регіоналізм, міжнародно-політичний/міжнародно-економічний регіон, сучасна система міжнародних відносин, просторова інституціоналізація, глобальне управління інтеррегіональними/регіональними проектами, регіональна ідентичність, регіональна інтеграція, зовнішня регіональна політика держави в сфері безпеки, системна теорія.

*кандидат политических наук, Стародуб-Подберёзная Т. С.
Интеррегионализм сквозь призму современных геополитических
трансформаций / Киевская гуманитарная академия, Украина, г. Киев*

На основе анализа существующих в мировой научной мысли теоретико-методологических подходов к изучению природы феномена интеррегионализма утверждается, что интеррегионализм представляет собой своеобразный ответ на процессы глобализации и регионализации. Доказано, что степень взаимозависимости и геополитического/геоэкономического влияния, которое оказывают международные ареалы, на мировую политику обуславливает развитие интеррегионального сотрудничества или интерпространственной конфронтации. От уровня согласия между акторами интеррегиональных схем взаимодействий, позитивной пространственной динамики зависит эффективность многоуровневой системы глобального управления интеррегиональными/региональными проектами.

Ключевые слова: интеррегионализм, конкурирующий регионализм, международно-политический/международно-экономический регион, современная система международных отношений, пространственная институционализация, глобальное управление интеррегиональными/региональными проектами, региональная идентичность, региональная интеграция, внешняя региональная политика в сфере безопасности, системная теория.

Ph. D (Political Sciences), Starodub-Pidberezna T. S. Interregionalism through the prism of modern geopolitical transformations / Kyiv Academy for the Humanities, Ukraine, Kyiv

It is approved on basis of theoretical and methodological approaches on research of nature of phenomenon of interregionalism in the world-wide scientific thought that interregionalism is sui generis response on processes of globalization and regionalization. It was proved that degree of interdependence and geopolitical/geoeconomic impact of international areas on the world politics determines development of interregional cooperation and interspatial confrontation. Effectiveness of multilayered system of global governance over the interregional/regional projects depends on the level of accord between actors of interregional schemes of interactions and positive spatial dynamics.

Key words: interregionalism, rival regionalism, international political region/international economic region, modern system of international relations, spatial institutionalization, global governance over the interregional/regional projects, regional identity, regional integration, foreign regional policy of state in the sphere of security, system theory.

Вступ. В умовах формування багатопольної системи міжнародних відносин кількість інтеррегіональних зв'язків між світовими регіонами та регіональними угрупованнями поступово зростає. Проведення самітів/зустрічей в інтеррегіональному форматі на кшталт Європейський Союз – МЕРКОСУР сьогодні свідчить про необхідність впровадження механізмів глобального управління інтеррегіональними проектами.

Для України проблема участі в інтеррегіональних проектах набуває особливого значення в зв'язку із оновленням карти зовнішньополітичних пріоритетів нашої країни в умовах анексії Російською Федерацією Криму та відкритого збройного українсько-російського конфлікту на південному сході нашої країни, денонсації Кремлем в односторонньому порядку Будапештського меморандуму та, як наслідок, загострення не лише внутрішньополітичної ситуації в державі, але й дестабілізації національної економічної системи, що потребує постійної міжнародної допомоги. Діяльність Української Держави в інтеррегіональних проектах дозволить диверсифікувати шляхи експорту вітчизняної продукції на різноманітні регіональні ринки світу, поліпшити інвестиційний клімат тощо.

Питання участі України в інтеррегіональних організаціях сьогодні є надзвичайно **актуальним**, що обумовлено поданням нашої країни восени 2014 р. заявки на членство в міжнародній організації інтеррегіонального формату ASEM (Asia-Europe Meeting / Форум “Азія-Європа”), що об'єднує 51 країну Азії та Європи. Питання надання членства Україні в цій організації обговорюватиметься 16-17 жовтня цього року в Мілані (Італія) на 10-му саміті ASEM під головуванням президента Європейської Ради Хермана ван Ромпея

[25]. Проте процедура набуття членства в цій структурі є складною й потребує часу, отже, очікується, що остаточне рішення щодо членства України в цьому інтеррегіональному угрупованні може бути прийнято лише в наступному році на черговому саміті об'єднання. Таким чином, залучення України до інтеррегіональних форматів взаємодії потребує чіткого розуміння передусім політичною елітою особливостей самого феномену інтеррегіоналізму, а також зиску, який вона може отримати від участі в інтерпросторових схемах взаємодій.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Процеси конструювання інтеррегіональних схем взаємодії в сучасних міжнародних відносинах, теоретико-методологічні засади дослідження інтеррегіоналізму є предметом наукових праць таких видатних вчених регіональної компаративістики як: Дж. Гільсон, В. Лінк, Р. Ролофф, Ю. Руланд, Ф. Содербаум, Х. Хен'ї, А. Харрелл, Х. Царданідіс, А. Якобс та ін.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Відсутність у вітчизняній науковій думці доробків, присвячених вивченню феномену інтеррегіоналізму; труднощі, що виникають в процесі побудови складних просторових моделей на глобальному, інтеррегіональному, регіональному та субрегіональному рівнях, обумовили **мету** цієї статті – дослідити природу інтеррегіоналізму як міжнародно-політичного та міжнародно-економічного явища шляхом окреслення передумов виникнення інтеррегіоналізму, причин його підйому у 90-х роках ХХ століття та визначення чинників, від яких залежить рівень розвитку інтеррегіональних відносин та перспектива реалізації інтерпросторових проектів. Мета статті обумовлює **завдання** дослідження, по-перше, визначити сутність поняття “інтеррегіоналізм”, по-друге, розглянути існуючі в регіональній компаративістиці теоретико-методологічні підходи до дослідження причин виникнення інтеррегіональних схем взаємодії, динаміки їх розвитку, а також окреслення внутрішніх та зовнішніх чинників, що обумовлюють вплив інтеррегіоналізму на світову політику та процеси реалізації регіональних

зовнішньополітичних стратегій держав, що представляють інституціоналізовані міжнародно-політичні/міжнародно-економічні простори.

Виклад основного матеріалу дослідження. Разом із новим регіоналізмом та процесами глобалізації інтеррегіоналізм постає як важлива риса міжнародної політики, що обумовлено появою “конкуруючого регіоналізму” та створенням регіональних блоків, які використовують можливості інтеррегіонального співробітництва як інструмент стримування збільшення геополітичного/геоекономічного впливу інших регіональних угруповань на глобальну політику [19, vii]. Регіоналізація світової політики як віддзеркалення абсолютно нових тенденцій в сучасній епосі міжнародного регіоналізму розглядається виключно крізь призму протиставлення процесам глобалізації. З цієї точки зору, на думку В. Лінка, інтеррегіоналізм є важливим інструментом “кооперативної конкуренції” між світовими регіонами, а також між світовими регіонами та провідними геополітичними потугами регіонального/інтеррегіонального/глобального рівнів [24, с. 24].

Найбільш яскравим прикладом інтеррегіональної співпраці сучасності можна вважати просторову тріаду, яка складається з Європейського Союзу, Північної Америки та Східної Азії (останні два регіони представлені низкою угруповань різного рівня інституціоналізації). Динаміка зустрічей на вищому рівні між лідерами великих регіональних держав, що представляють зазначені простори, свідчить про підвищення зацікавленості політичних еліт до розробки спільних механізмів управління інтеррегіональними проектами. Іншим не менш важливим питанням залишається проблема розширення інтеррегіонального формату, що обумовлено прагненням інших георегіонів співробітничати із провідними центрами регіонального тяжіння. Фактично процеси глобалізації, регіоналізації та інтеррегіоналізації визначають логіку подальшого розвитку сучасної системи міжнародних відносин [7] та обумовлюють створення складної моделі співробітництва, інтегральними складовими якої є комплекс взаємозалежностей (політичної, економічної тощо) та кооперативна конкуренція між міжнародними регіонами та провідними геополітичними

потугами. Управління цією складною системою співробітництва, що ґрунтується на принципах посиленої взаємозалежності та балансу сил між трьома провідними регіонами, вимагає погодження усіма суб'єктами інтеррегіональної взаємодії майбутньої стратегії дій [9, с. 17-18].

Сьогодні ми є свідками дії ефекту блокування в інтеррегіональних форматах або інституціональної пастки, коли прийняте просторовими/національними елітами рішення важко відмінити, що ускладнює процес адаптації складних взаємопов'язаних систем взаємодій до новітньої моделі глобального управління. Серед основних причин виникнення ефекту блокування можна назвати неузгодження груп інтересів суб'єктів інтеррегіональної взаємодії та відсутність спільного бачення стратегії реалізації короткострокових та довгострокових пріоритетів інтерпросторового розвитку. Модель глобального управління являє собою складну багаторівневу систему. Вона складається з глобального, континентального, інтеррегіонального, регіонального, субрегіонального, транснаціонального, національного та локального рівнів, які є взаємопов'язаними між собою, а інститути, що представляють зазначені рівні, співробітничать в умовах жорсткої конкуренції за вплив на світові процеси. Іншим важливим питанням залишається паралелізм в діяльності просторових інституцій, що проявляється у дублюванні функцій організацій в окремих сферах співпраці. Важливо зауважити, що всі рівні моделі глобального управління є компліментарними та такими, що ґрунтуються на принципі субсидіарності при розробці та прийнятті рішень – процесі, який передбачає активне залучення просторових спільнот до політико-управлінського процесу [18, с. 130]. Участь когнітивних акторів сприяє створенню ефективних схем інтеррегіональних взаємодій та формуванню врешті-решт глобальної мережі регіональних спільнот, покликаної підвищити ефективність забезпечення міжнародної безпеки та миру шляхом використання регіональних/інтеррегіональних механізмів, ініційованих знизу на протигагу тим формальним просторовим системам, які виникають зверху, котрим притаманний ситуативний характер, та є відповіддю на виклики

множинної поляризації міжнародного порядку й конкуруючого регіоналізму [12]. Ефект блокування на різних рівнях не дозволяє забезпечити ефективний механізм артикуляції між експертною спільнотою та просторовими елітами й призводить до інтеррегіональної інституціональної пастки, яка політично паралізує суб'єктів взаємодії та знижує рівень ефективності інтеррегіональних структур [9, с. 18].

Яскравим прикладом інституціонального паралічу є діяльність АSEM та АТЕС (Азійсько-Тихоокеанське економічне співробітництво / The Asia-Pacific Economic Cooperation (APEC) під час фінансової кризи 1997-1998 років у Південно-Східній Азії, яка стала серйозним потрясінням для світової економічної системи в кінці ХХ століття. Зазначені інтеррегіональні формати виявили свою неефективність та контрпродуктивність через відсутність мобільності у прийнятті рішень та неспроможність виробити скоординований механізм подальших дій за наявності директив МВФ та Світового банку. Перед просторовою та національними елітами постало питання про доцільність існування подібних інтеррегіональних форм взаємодії й чи дійсно впливають зазначені схеми на структуру міжнародного порядку.

З метою розуміння природи інтеррегіоналізму спробуємо удосконалити зміст самого поняття та збагнути витoki виникнення цього феномену. Найбільш поширеним у світовій науковій думці є таке визначення інтеррегіоналізму: під зазначеним явищем слід розуміти процес розширення та поглиблення політичних, економічних та соцієтальних взаємодій між міжнародними регіонами [1, с. 20]. Проте така інтерпретація не враховує впливу зовнішнього середовища на процес конструювання інтеррегіональних схем співпраці. Так, ще з 1960-х до початку 1970-х років (період, відомий як перша хвиля формування регіоналізму) вчені активно обговорювали питання впливу зовнішніх чинників на процеси регіональної інтеграції та співробітництва [14]. Протягом Холодної війни, в умовах біполярності міжнародних відносин, Європейське економічне співтовариство стала першою інституцією, що задекларувала необхідність формування інтеррегіональної

платформи для реалізації спільних просторових проектів передусім у сфері транспорту та енергетики [16, с.4]. Проте на практиці інтеррегіональний діалог було розпочато лише після падіння Ялтинсько-Потсдамської системи міжнародних відносин. Адже до 90-х років ХХ століття фактично міжнародно-політична регіоналістика як наука та її окремий академічний напрямок – регіональна компаративістика – не мали достатньої теоретичної та емпіричної бази, а також спільного методологічного інструментарію для проведення досліджень, присвячених аналізу та прогнозуванню просторового розвитку. Таким чином інтеррегіоналізм розглядався лише в рамках теорії міжнародних відносин як продукт регіоналізму або в рамках теорії інтеграції й не викликав зацікавленості у науковій та експертній спільноті. Сьогодні в умовах формування багатополлярності як ключової ознаки сучасної системи міжнародних відносин в різних частинах світу продовжують діяти та виникають нові регіональні організації, привертаючи увагу епістемологічної спільноти до більш глибокого систематичного аналізу нового або відкритого регіоналізму [23]. Вступаючи у взаємодію, регіональні організації формують різноманітні схеми інтеррегіональної співпраці, яка набуває конкретних форм. Звичайно, інтеррегіоналізм можна розглядати як похідну від регіоналізму.

Враховуючи формат інтеррегіоналізму, спираючись на теоретичний фундамент міжнародно-політичної науки, спробуємо зрозуміти, по-перше, чому держави зацікавлені у створенні або посиленні ефективності діючих інтеррегіональних механізмів, які мають слабку інституціональну структуру, а рішення, які приймаються в рамках цих структур, мають рекомендаційний характер, тобто резолюції не є обов'язковими для виконання просторовими/національними суб'єктами; по-друге, чому країни створюють інтерпросторові інструменти співпраці в умовах глобалізації та регіоналізації, а також зростаючої конкуренції між ними у світовій економічній системі; по-третє, чи не призведе посилення інтеррегіональних форматів та підвищення рівня ефективності глобального управління ними до нівелювання ролі держави як самостійного актора міжнародних відносин.

Враховуючи геоекономічні реалії сьогодення, державам важко реалізувати в повному обсязі власні інтереси, залишаючись осторонь процесів економічної регіоналізації, таким чином, участь в регіональних угрупованнях передусім обумовлена потребою у забезпеченні інтересів власної політичної, економічної, енергетичної тощо безпеки шляхом використання просторових механізмів, при цьому наявність у держав регіонального об'єднання спільних політичних та економічних інтересів не лише сприяє посиленню рівня ефективності діяльності самої структури, але є одним із чинників, що впливають на реконструювання міжнародного економічного середовища, формуючи загальний каркас глобального управління регіональними проектами.

Таким чином держава продовжує відігравати важливу історичну роль у структуруванні торгівельної діяльності на всіх рівнях світової економічної системи. Доцільно зауважити, що під час міжнародних перемовин на різних рівнях саме національні лідери приймають рішення щодо доцільності впровадження тих чи інших просторових ініціатив, отже, результат перемовин залежить від позиції та лінії поведінки окремої людини, яку вона обирає в багаторівневих іграх [22].

На думку Р. Патнема. інтенсифікація міжнародного співробітництва призведе до втрати демократичного контролю в системі глобального управління, тому що уряди використовують логіку ігри на двох рівнях з метою як відновлення їх позицій під час міжнародних перемовин, так і посилення їх впливу в процесі розробки та прийняття рішень всередині держави. Існуючий інституціональний порядок, який посилює позиції того, хто приймає рішення, всередині країни, може послаблювати позиції у зовнішній політиці. В цьому, – вважає вчений, – простежується взаємозв'язок внутрішньої та зовнішньої політики. Так, якщо зовнішня політика в якійсь момент стає пріоритетом, це може привести до часткових змін стратегії поведінки всередині країни [15, с. 427-428]. Яскравим прикладом є національна стратегія Китаю, згідно якої Пекін використовує зовнішньополітичні дивіденди, отримані під час реалізації глобальних/інтеррегіональних/регіональних/міждержавних проектів у

різноманітних сферах співпраці, для посилення внутрішнього політичного, економічного та соціального розвитку. Політика економічної, демографічної, культурної експансії спрямована не лише на реалізацію глобальних амбіцій регіонального лідера, але й на розв'язання завдань національного розвитку країни.

Зовнішня регіональна політика будь-якої держави сьогодні розглядається крізь призму трансформацій системи міжнародних відносин, яка віддзеркалює динаміку протікання протилежних процесів у світі: глобалізації, регіоналізації та фрагментації політичного порядку. Інтеррегіоналізм як міжнародний феномен є своєрідною відповіддю на процеси глобалізації та регіоналізації. Національні уряди реагують на транснаціональні загрози та виклики посиленням регіоналізму та створенням інтеррегіональних інституцій.

Інтеррегіоналізм як і регіоналізм можна вивчати з точки зору двох підходів: з урахуванням впливу зовнішніх чинників або, виходячи із внутрішніх передумов розвитку (погляд «ззовні всередину» (outside-in perspective) та «зсередини на ззовні» (inside-out perspective). Перший підхід акцентує увагу на зовнішніх чинниках або на геополітичних трансформаціях, які здійснюють системний вплив на розвиток інтеррегіональних схем взаємодій [13]. Протилежний підхід зосереджує увагу на внутрішніх факторах з акцентуацією на інтеграції, що ґрунтується на культурно-цивілізаційній основі, спільній системі цінностей та норм. Зазначений підхід представлений концепцією безпекової спільноти К. Дойча [2], соціально-конструктивістською концепцією колективної ідентичності А. Вендта [20] та теорією політичної інтеграції А. Етционі [3]. Згідно з концепціями К. Дойча та А. Вендта, регіональне угруповання, в основу якого покладено просторову/колективну ідентичність, не може виникнути без відчуття спільності, дружніх відносин, котрі включають процес взаємного соціального пізнання, під час якого суб'єкти взаємодії засвоюють деякі політичні традиції, запозичують один у одного соціальні та політичні інститути [21, с. 304-305]. А. Вендт виокремлює два види дружніх відносин між державами: дружба як елемент стратегії, коли країна має на меті

лише власну вигоду та нічим не готова пожертвувати заради групи, і дружба, що заснована на відчутті спільності, коли держави ведуть себе як група та сприймають безпеку сусіда як свою власну. Останній вид дружби обов'язково повинен існувати у безпековій спільноті, що склалась [21, с. 305]. А. Етционі пояснює існування регіонів та інституціоналізованих систем регіонального співробітництва шляхом зосередження уваги наукової спільноти на культурі як основній об'єднуючій змінній, що покликана сприяти зближенню учасників просторової спільноти та зміцнювати цілісність організації за умови, якщо всі вони дотримуються однієї системи цінностей, правил, норм та настанов [4].

Більшість академічних праць з питань інтеррегіоналізму спирається на аналіз внутрішніх передумов розвитку міжнародно-політичних/міжнародно-економічних просторів, проте в процесі операціоналізації дослідження вчені починають більше звертати увагу на такі аспекти проблеми як: вплив розвитку інтеррегіональних схем на функціонування регіональних систем співробітництва та формування мультирегіоналізму як сучасної версії багатополлярності світового порядку. Дослідження особливостей впливу інтеррегіоналізму на конструювання відкритого регіоналізму надає змогу вченим зрозуміти деякі передумови створення та розвитку регіональних/колективних ідентичностей. Яскравим прикладом є праці Дж. Гільсон та Х. Хен'ї, присвячені аналізу процесів формування нового регіоналізму, в основу якого покладено просторову ідентичність, в Східній Азії крізь призму інтеррегіональних впливів [5; 6].

На підставі аналізу зарубіжних джерел з питань інтеррегіоналізму можна стверджувати, що більшість з них використовує теоретико-методологічний інструментарій підходу, який розкриває вплив внутрішніх трансформацій на регіональний розвиток.

Повертаючись до питання про зовнішні впливи на процеси формування інтеррегіональних схем взаємодії, використовуючи вихідні положення першого концептуального підходу, можна отримати відповідь на цілу низку питань, а саме: яким чином впливає інтеррегіоналізм на процеси регіональної інтеграції

та регіонального співробітництва; чому інтеррегіоналізм можна розглядати як похідну від нового регіоналізму і водночас як відповідь на виклики глобалізації. Дослідження в рамках цього підходу можна поділити на дві групи: перша, ґрунтуючись на теорії інтеграції, розглядає інтеррегіоналізм крізь призму процесів регіоналізації, формування регіональної ідентичності, функціонування ситуативних міждержавних альянсів у регіоні або інтеррегіональному просторі, чинники економічної інтеграції та посилення просторової взаємозалежності з метою реалізації інтересів національної та регіональної безпеки [8, с. 334]; друга – вивчає вплив інтеррегіоналізму на міжнародну політику та формування інтеррегіональних схем взаємодій в умовах кардинальних геополітичних трансформацій у світі.

Характерним представником другого підходу є А. Якобс, який пропонує досліджувати феномен інтеррегіоналізму, використовуючи методологічний інструментарій системної теорії. Вчений виокремлює такі аналітичні рівні аналізу: міжнародний, інтеррегіональний, регіональний та національний [10, с. 21]. Не дивлячись на те, що науковець зосереджує свою увагу на дослідженні особливостей такого інтеррегіонального формату як: Європа – Арабський світ, його аналітичні моделі можна використати для аналізу інших схем міжпросторових взаємодій [11]. А. Якобс виокремлює вісім змінних або чинників, які відіграють важливу роль у зміцненні впливу інтеррегіоналізму на міжнародно-політичні процеси:

- посилення дії інтеррегіональних схем взаємодії на структурні трансформації системи міжнародних відносин;
- підвищення рівня міжпросторових взаємодій в інтеррегіональній системі;
- збільшення впливу макропросторового співробітництва на розвиток регіональних систем, які є інтегральною частиною інтеррегіональної системи міжсуб'єктних взаємодій;
- оновлення національних стратегій держав регіону внаслідок дії регіональних та інтеррегіональних чинників з одночасним переглядом цілей та завдань зовнішньої регіональної політики;

- конфлікт інтересів між інтеррегіональними/регіональними угрупованнями та країнами-членами цих об'єднань;
- отримання дивідендів просторовими суб'єктами від взаємовигідної співпраці на інтеррегіональному та регіональному рівнях;
- інституціоналізація інтеррегіональних форматів співпраці як відповідь на глобалізаційні виклики та загрози [10, с. 21].

Аналітична модель А. Якобса надає можливість проаналізувати не лише процес формування інтеррегіональної взаємодії та його визначити його вплив на міжнародний порядок, але й збагнути природу зовнішніх викликів стабільному функціонуванню інтеррегіональних інституцій. Проте, на думку Р. Ролоффа, кардинальні трансформації в сучасній системі міжнародних відносин, обумовлені впливом інтеррегіональних чинників, не обов'язково призводять до змін в кожному з її елементів, проте може модифікувати функції підсистем та в такий спосіб вплинути на принципи функціонування просторової цілісності. Глобалізація, основна роль в якій належить транснаціональним корпораціям, та регіоналізація є процесами, що реконструюють структуру міжнародної системи та таким чином здійснюють вплив на розвиток інтеррегіонального співробітництва [17, с. 22]. Вартує погодитись з думкою А. Якобса про те, що глобальний та інтеррегіональний рівні системи міжнародних відносин є взаємопов'язаними та взаємодіючими структурними елементами. Зміни на інтеррегіональному рівні призводять до трансформацій глобального рівня й навпаки. Така функціональна взаємозалежність не виключає можливості впливу незалежних змінних (випадкових подій) на інтеррегіональний рівень взаємодії, в такий спосіб ми можемо говорити про наявність кореляційного зв'язку між зовнішніми (випадковими впливами) та структурними модифікаціями рівнів міжнародної системи.

Таким чином запропонована аналітична модель з однієї сторони пояснює зміни у світовій політиці, викликані інтеррегіональними впливами, з іншої – визначає міжнародні чинники, що здійснюють вплив на процеси регіоналізації та конструювання інтеррегіональних схем взаємодії в умовах багатополлярності.

На думку автора, інтеррегіоналізм є залежною змінною у світовій політиці, адже геополітичні трансформації, що відбуваються у сучасній системі міжнародних відносин, безпосередньо впливають на динаміку розвитку інтеррегіональних взаємодій, визначають характер інтерпросторової співпраці, який може бути таким, що ґрунтується на співробітництві або ж таким, для кого властива конфліктність в цілому. Рівень інтеррегіонального співробітництва або інтерпросторової конфронтації залежить від ступеню взаємозалежності та геополітичного/геоекономічного впливу, який здійснюють міжнародні ареали, на світову політику. Перспективи реалізації інтеррегіональних проєктів залежать від зацікавленості просторових суб'єктів, а також від того, на скільки інтеррегіональний формат відповідає інтересам безпеки як держави, так і регіональної спільноти. Ефективність діяльності інтеррегіональних організацій визначається форматом участі великих та середніх держав в реалізації основних напрямів діяльності інституцій та рівнем їх зацікавленості в поглибленні економічної інтерпросторової взаємодії. Основна функція інтеррегіоналізму полягає не лише у конструюванні ефективних схем взаємодії між мегарегіонами, але й в тому, щоб привернути увагу національних та просторових політичних еліт до потреби співпрацювати з метою отримання рівноцінного комплексу вигод усіма просторовими суб'єктами (державними та недержавними). Від рівня згоди між акторами інтеррегіональних схем взаємодій, позитивної просторової динаміки залежить ефективність багаторівневої системи глобального управління інтеррегіональними/регіональними проєктами.

Висновки та перспективи подальших розвідок. На підставі проведеного аналізу можна стверджувати, що сучасний інтеррегіоналізм являє собою процес взаємодії двох або більше регіонів, який може мати різний рівень міжпросторової інституціоналізації, котра є відповіддю на транснаціональні виклики макрорегіональній стабільності та здатна призводити до структурних змін системи міжнародних відносин. Отримання дивідендів просторовими суб'єктами (передусім недержавними акторами) від взаємовигідної співпраці на

інтеррегіональному рівні дозволяє розв'язати низку проблем економічної/енергетичної безпеки країн ареалу без прив'язки до політичного діалогу.

Отримані висновки відкривають перспективи для подальших досліджень теоретико-методологічних засад вивчення інтеррегіоналізму, зокрема у площині визначення можливостей використання засобів системної теорії для аналізу різних форм інтеррегіоналізму: білатерального інтеррегіоналізму, трансрегіоналізму, гібридного інтеррегіоналізму в умовах геополітичних трансформацій сучасного міжнародного порядку.

Література:

1. *Asian-European relations building blocks for global governance? / edited by Jürgen Rüländ [et al]. – London: Routledge. – 2008. – xvi, 293 p.*
2. *Deutsch K. et al. Political community and the North Atlantic area: International Organization in the Light of Historical Experience / K. Deutsch. – Princeton: Princeton University Press. – 1957. – 228 p.*
3. *Etzioni A. Political Unification Revisited: On Building Supranational Communities / A. Etzioni. – Lanham, Maryland, USA. – Lexington Books. – 2001. – 346 p.*
4. *Etzioni A. Political Unification: A Comparative Study of Leaders and Forces / A. Etzioni. – New York: Holt Rinehart and Winston. – 1965. – 368 p.*
5. *Gilson J. Asia Meets Europe: Inter-Regionalism and the Asia-Europe Meeting / J. Gilson. – Cheltenham: Edward Elgar. – 2002. – 217 p.*
6. *Hänggi H. Regionalism through Inter-Regionalism: East Asia and ASEM / H. Hänggi // F. Liu, P. Régnier (eds). Regionalism in East Asia: Paradigm Shifting? London: Curzon Press. – 2003. – P. 197-219.*
7. *Hettne B. Globalization and the New Regionalism / B. Hettne // Globalism and the New Regionalism: Vol. 1 / H. B. Hettne, A. Inotai, O. Sunkel (eds.). – London: MacMillan Press Ltd. – 1999. – 308 p.*

8. Hurrell A. *Explaining the Resurgence of Regionalism in World Politics* / A. Hurrell // *Review of International Studies*. – Vol. 21. – P. 332-358.
9. *Interregionalism and International Relations*. Edited by Heiner Hänggi, Ralf Roloff, and Jürgen Rüländ. – Abingdon, Oxon; New York, NY: Routledge. – 2006. – xix, 364 p.
10. Jacobs A. *Interregionale Kooperation: Ein systemorientiertes Analyse-modell* / A. Jacobs // Masala C., Roloff R. (eds) *Herausforderungen der Realpolitik: Beiträge zur Theoriedebatte in der Internationalen*. – Köln: SH-Verlag. – 1998. – Цитовано по книзи: *Interregionalism and International Relations*. Edited by Heiner Hänggi, Ralf Roloff, and Jürgen Rüländ. – Abingdon, Oxon; New York, NY: Routledge. – 2006. – xix, 364 p.
11. Jacobs A. *Problematische Partner. Europäisch-arabische Zusammenarbeit 1970-1998* / A. Jacobs. – Köln: SH Verlag. – 2003. – 467 s. – Цитовано по книзи: *Interregionalism and International Relations*. Edited by Heiner Hänggi, Ralf Roloff, and Jürgen Rüländ. – Abingdon, Oxon; New York, NY: Routledge. – 2006. – xix, 364 p.
12. Kohler-Koch B. *Interactive Governance: Regions in the Network of European Politics* / B. Kohler-Koch // Paper prepared for presentation at ECSA-USA Panel “Europe’s Regions in a New System of Governance”. – ECSA 5th Biennial Conference, Seattle, USA, 28th May to June 1st 1997. – 37 p. [Electronic resource]. URL: http://aei.pitt.edu/2650/1/002791_1.PDF (accessed: 12.10.2014).
13. Newmann I. *A Region-Building Approach to Northern Europe* / I. Newmann // *Review of International Studies*. – Vol. 20. – No 1. – P. 53-75.
14. Nye J. *Patterns and Catalysts in Regional Integration* / J. Nye // Nye J. (ed.) *International Regionalism: Readings*, Boston: Little Brown & Co. – 1968. – xvi, 432 p.
15. Putnam R. *Diplomacy and Domestic Politics: The Logic of Two Level-Games* / R. Putnam // *International Organization*. – Vol. 42. – No 3. – 1988. – P. 427-460.

16. Regelsberger E. *The Dialogue of the EC/twelve with Other Regional Groups: A New European identity in the International System?* / E. Regelsberger // Edwards G., Regelsberger E. (eds) *Europe's Global Links – The European Community and Inter-Regional Cooperation*. – London: Pinter Publishers. – 1990. – p. 3-26.
17. Roloff R. *Globalisierung, Regionalisierung und Gleichgewicht* / R. Roloff // Masala C., Roloff R. (eds) *Herausforderungen der Realpolitik: Beiträge zur Theoriedebatte in der Internationalen*. – Köln: SH-Verlag. – 1998. – Цитовано по книзі: *Interregionalism and International Relations*. Edited by Heiner Hänggi, Ralf Roloff, and Jürgen Rüländ. – Abingdon, Oxon; New York, NY: Routledge. – 2006. – xix, 364 p.
18. Rüländ J. *The Future of the ASEM Process: Who, How, Why and What* / J. Rüländ // *In ASEM. The Asia-Europe Meeting, A Window of Opportunity*. – Edited by Wim Stokhof / Paul van der velde. – London and New York: Kegan Paul International. – 1999. – P. 126–51.
19. Scherpenberg J., Thiel E. *Towards Rival Regionalism? US and EU Regional Regulatory Regime Building* / J. Scherpenberg, E. Thiel. – Baden-Baden: Nomos Verlag. – 1998. – 311 p.
20. Wendt A. *Collective Identity Formation and the International State* / A. Wendt // *American Political Science Review*. – Vol. 88. – No 2. – June 1994. – P. 384-396.
21. Wendt A. *Social Theory of International Politics* / A. Wendt. – Cambridge: Cambridge University Press. – 1999. – 447 p.
22. Wolf K. *The New Raison d'Etat as a Problem for Democracy in World Society* / K. Wolf // *European Journal of International Relations*. – Vol. 5. – No 3. – 1999. – P. 333-363. – Цитовано по доповіді: Klinke A. *Deliberative-Participatory Governance across National Borders. A Theoretical-Conceptual Model and Empirical Findings*. – Paper for the 4th ECPR Conference, Pisa, 6-8 September 2007. – 27 p. [Electronic resource]. URL: <http://regulation.upf.edu/ecpr-07-papers/aklinke.pdf> (accessed: 12.10.2014).

23. Zimmerling R. *Externe Einflüsse auf die Integration von Staaten: Zur politikwissenschaftlichen Theorie regionaler Zusammenschlüsse* / R. Zimmerling. – Freiburg in Breisgau: Verlag Karl Alber. – Цитовано по книзі: Doidge M. *The European Union and Interregionalism: Patterns of Engagement*. – Farnham, Surrey, UK: Ashgate Publishing Ltd. – 2011. – 234 p.
24. Лінк В. *Трансформація світової політики: основні проблеми глобальної політики на порозі 21 століття* / В. Лінк. – Переклад у довільному викладі з німецької Гах Л. Link W. *Die Neuordnung der Weltpolitik: Grundprobleme globaler Politik an der Schwelle zum 21. Jahrhundert* / W. Link. – München: Verlag: C.H.Beck; Auflage: 3. – 1998. – 202 s.
25. *Україна подала заявку на членство в АСЕМ* / [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://www.capital.ua/ru/news/31534-ukraina-podala-zayavku-na-chlenstvo-v-aseм> – Назва з екрану. – Дата звернення: 10.10.2014.